

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Slavnostni govor predsednice Republike Slovenije
Nataše Pirc Musar
na osrednji državni slovesnosti ob dnevu državnosti**

Ljubljana, 24. junij 2023

Velja govorjena beseda.

*Drage državljanke in državljani,
prebivalke in prebivalci Republike Slovenije,
cenjeni visoki gostje,*

v veliko čast mi je, da vas lahko nagovorim kot vaša predsednica. Srečna sem, ker živim v obdobju, ko se gradi nov mejnik slovenske zgodovine, ko tudi ženske prevzemamo pomembna mesta v upravljanju naše družbe. Takšnih mejnikov je še veliko. Ne smemo namreč pozabiti: govoriti slovensko na območju Slovenije stoletja ni bilo samoumevno. Poskušali so nas razkosati, podjarmiti. Vsemu temu smo se uprli in zmagali. Izborili smo si lastno, samostojno državo; navkljub okolju, ki nam v preteklosti pogosto ni bilo naklonjeno.

Vse to je zgodovina – naša zgodovina, prek katere osmišljamo sedanost in zremo v svojo skupno prihodnost.

O zgodovinskih dogodkih se pogovarjajo številni. Če to počnejo zgodovinarji, je to dobro in običajno. Zgodovinarji potrebujejo svoj čas, da opišejo dogodke in jih osmislijo. Pri tem ne potrebujejo vmešavanja politikov. Politični poskusi razlag posameznih preteklih dogodkov so praviloma namenjeni promociji sedanjih ozkih ciljev interesnih skupin, političnih strank ali celo posameznikov.

To velja tudi za strankarsko narekovanje spominjanja in obeleževanja za Slovenijo pomembnih zgodovinskih dogodkov. Takšno dirigiranje privede celo do absurdnih okoliščin, ko se dnevi spomina uvedejo tako rekoč čez noč in na enak način tudi umaknejo. Klin se s klinom v politiki pač ne izbija. Takšna dejanja razdvajajo, ne združujejo. Odražajo nestrpnost do drugače mislečih, nestrpnost, ki dopušča prav vse,

tudi namigovanje na državljansko vojno. Kakšno državljansko vojno? V imenu koga? Za koga? Ali je res vsem jasno, da državljanska vojna pomeni prelivanje krvi? Takšno razmišljanje spominja na neke pretekle čase, ko so Evropo vodili politiki brez vizije, prebivalci pa so ostali brez državnikov in s shiranim gospodarstvom. Ustvarjeno je bilo pravo gojišče negativnih čustev, ki so jih pograbili populisti in radikalci. Rezultate v razsežnostih svetovnih vojn poznamo. A ključno je, kaj sledi po takih zgodovinskih pretresih in hudih zgodovinskih preizkušnjah nekega naroda.

Nelson Mandela, svetovno znani južnoafriški voditelj, je zaradi nasprotovanja politiki apartheida več kot 25 let svojega življenja preživel v zaporu. Pa je potem, ko je prišel iz zapora, Južna Afrika pa se je otresla nadvlade belopolnih, zavračal in preprečil maščevalni pohod temnopolte večine proti belopolni manjšini. Njegova volja je bila združevati in povezovati, ne razdvajati.

S tem je preprečil izgubo številnih življenj. Nelson Mandela je bil spoštovanja vreden gospod, državnik – ne politik. Zgodovino je razumel državniško. Takšno – državniško – razumevanje zgodovine si želim tudi v Sloveniji.

Sprašujem se, ali smo morda v vseh teh desetletjih preizpraševanj svoje zgodovine prezrli, da je resnična, državniška pot iz pasti zgodovine pravzaprav sprava med intimo, pravom in svobodo?

Intima je bolečina svojcev, ki so izgubili svoje ljubljene v vojni ali po njej. Bolečina matere, ki je izgubila sina, je enaka na eni in na drugi strani – ne glede na to, v kateri vojski se je boril. Bolečina otroka, katerega oče se ni vrnil iz vojne, je enaka, pa če je bil oče na eni ali na drugi strani. Intima ne pozna barve uniforme. Spoštovati in razumeti je treba bolečino vsake izgube.

Pravo je pot zadostitve pravici za vse, ki so svojce izgubili v izvensodnih pobojih ali na protipraven način. Izvensodni poboji so ne samo grobo kršenje prava; biti morajo in so tudi predmet javne obsodbe ter spomina na tragično obdobje slovenske zgodovine. Svoboda pa je trdno zavedanje, da brez odločnega NE fašizmu in nacizmu, brez preštevilnih življenj, ugaslih v boju zoper okupatorski jarem, razkosano domovino in uničevanje zmotno podcenjujoče »manj vrednih narodov« ne bi bilo Slovenije kot samostojne entitete po letu 1945 in ne bi bilo Slovenije kot samostojne države po letu 1991. Zgodovina je glede tega jasna in neizpodbitna.

Intima. Pravo. Svoboda. Tri besede, ki niso samo besede preteklosti, temveč tudi besede prihodnosti. Vrniti se moramo k temu, s čimer dosegamo najboljše uspehe. Sposobni moramo biti osredotočenja na naše skupne interese; da za vedno ohranimo ta prostor pod soncem kot država, ki smo si jo izborili; z zgodovino, ki se je ne sramujemo in temelji tudi na hkratni obsodbi vseh zločinov in priznavanju pomena osvobodilnega boja. Z jezikom, ki ga svobodno govorimo; s kulturo, ki jo ustvarjamo

in negujemo v vseh njenih številnih izraznih oblikah; s sprejemanjem manjšin; ter z energijo, usmerjeno v prihodnost.

Vse to pa pomeni, da moramo biti vključujoča družba, ki išče soglasje glede svojih sedanjih usmeritev, da bi žela sadove naših skupnih zavez in odgovornosti za njihovo uresničevanje v prihodnje – ne le za sedanje generacije prebivalcev in prebivalk naše države, ampak tudi za zanamce.

Prešeren v svoji Zdravljici naslavlja »prijat'le«, ki »v srcu dobro mislimo«. Ljudje, ki v srcu dobro mislimo, ne govorimo o odstranjevanju drugače mislečih. Ljudje, ki v srcu dobro mislimo, smo strpni, tuje so nam sovražnosti – ksenofobija, homofobija, rasistična ter druga nestrpna prepričanja, ki ogrožajo sočloveka. V svetu, kjer dobro mislimo, nestrinjanje ni prekletstvo, temveč je vrednota. Raznolikost nas bogati. Ljudje, ki v srcu dobro mislimo, se zavedamo, da sta enakost spolov in medgeneracijska solidarnost nujni za razvoj vseh potencialov v družbi. Zavedamo se, da so manjšine in ranljive skupine vseh vrst sestavni del naše družbe. Družbe, ki jo soustvarjamo vsi, prebivalke in prebivalci Republike Slovenije, ki prispevamo k svoji skupni blaginji.

Ljudje, ki v srcu dobro mislimo, vemo, da je vsakemu od nas dano eno samo življenje. Prav je, da ga živimo polno, izpolnjeno in varno. Nenasilje mora biti naše vodilo povsod – od vzgoje in varstva najmlajših, izobraževalnega sistema, do domov za starejše. Ne pozabimo, da država ni nekaj abstraktnega – država smo ljudje. Ljudje, ki imamo dušo, srce in čustva. Zato se moramo prav vsi, posamezniki na različnih vodilnih mestih pa še posebej, zavzemati za človeku prijazno državo.

Za pravno državo brez kompromisov. Za ustavno sodišče, ki bo svojo avtoriteto gradilo na stroki, etiki ter integriteti. Ne želimo si enoumja niti dvoumja, ampak želimo strokovnost kot edino merilo za izbiro in delo sodnikov. Zavzemamo se za kakovostno policijo, ki v ospredje postavlja skrb za varnost prav vsakega med nami. Nadalje za kakovostno gasilsko službo; naše gasilke in gasilci s svojo požrtvovalnostjo vsakokrat znova dokazujejo, kako pomemben del družbe so. Želimo kakovostno vojsko, ki bo vedno in redno skrbela, da naše zgodovinske pridobitve, naša državnost, ne bodo ogrožene.

Prizadevamo si za vrhunsko diplomacijo, ki bo demokratične norme in vrednote Republike Slovenije dosledno zastopala v mednarodnih odnosih. Zavzemamo se za nevladne in humanitarne organizacije, ki opozarjajo na družbene probleme in ponudijo pomoč sočloveku takrat, ko država zataji – žal, prepogosto. Smo za šport, dostopen za vse, kar je edina pot k razvoju takih zmagovalk in zmagovalcev, ki smo jih enotno slavili včeraj, smo nanje ponosni danes in jih bomo podprli tudi jutri. In smo tudi za nemoteno ter neodvisno delovanje medijev, vseh drugih neodvisnih teles in ustanov. Več ko nas je, ki v srcu dobro mislimo, lažje nam bo vsem opravljati svoje naloge in soustvarjati našo državo – točno takšno, kakršno želimo in si jo tudi zaslužimo.

Le strokovnost na vseh področjih vodi v profesionalnost in kakovost opravljenega dela. Je podlaga za samozavest, ki jo Slovenija v mednarodni skupnosti še kako potrebuje, če želi biti glasna in prodorna v zastopanju svojih interesov. Slovenija v mednarodni skupnosti lahko uživa ugled, saj ni osvajala drugih, nima kolonialne preteklosti. Tudi danes skrbno negujemo prijateljske odnose z državami, posebej sosednjimi. Zato sem vse štiri sosednje države že obiskala. S tamkajšnjimi voditelji in voditeljico se pogovarjam odprto, iskreno, tudi o temah, v katerih se ne strinjamo, in vprašanjih, pri katerih so potrebni dodatni naporji za njihovo reševanje.

Moč argumentov, ne argument moči – to je načelo, ki mu moramo slediti. Nasilje v mednarodnih odnosih odločno obsojam in ga zavračam. Zavračam vojno kot način reševanja nesoglasij – kjer koli, tudi v Evropi. Rusko vojno nasilje nad Ukrajino je zavržno dejanje. Ne samo zato, ker gre za nezaslišano kršenje mednarodnega prava. Tudi zato, ker agresijo izvaja država, ki je zaradi svojega stalnega članstva v Varnostnem svetu Združenih narodov prva poklicana, da ohranja mednarodni mir in varnost – kot je to storila med drugo svetovno vojno, ko smo bili zavezniki v boju proti fašizmu in nacizmu.

Na to bo Slovenija kot nova nestalna članica Varnostnega sveta vseskozi opozarjala. Želimo si Ukrajine, ki bo lahko čim prej začela pokonfliktno obnovo ter uveljavljanje demokratičnih standardov tudi pri gradnji odnosov med ljudmi različnih narodnosti in jezikov.

Obdobje pokonfliktne obnove pa ne bo pomembno samo za Ukrajino. Ko gre za vero v demokracijo in temeljne človekove pravice, Evropa ni v dobrem stanju. Razpoloženje javnosti v državah članicah Evropske unije ne kaže, da bi bilo v bližnji prihodnosti lahko kaj bolje. Nasprotno! Pojavi ekstremizma in širjenje sovraštva teptajo dostojanstvo vsakega človeka. Toda negotovost, ki smo ji priča po zadnjih dogajanjih v Ruski federaciji, nas žal še bolj odmika od naporov za vrnitev k stabilni Evropi in stabilnosti v svetu.

Vsaj v Sloveniji lahko rečemo – in na to sem ponosna – da smo volivke in volivci vselej prepoznali, kdaj se nevarno približujemo poti ekstremizma ter nevarnih odmikov od svojih izborjenih in v ustavi zapisanih vrednot. Z radikalizacijo namreč izgubljam vsi, vsekakor pa izgublja Evropska unija. Avtokratski voditelji želijo razdeljeno in razcefrano Evropo. To vidimo na primeru Rusije. Ekstremistični in populistični politiki pomena širše slike nikakor ne želijo videti. Javno govorijo o interesu svojih držav, a pri tem očitno pozabljajo na interese ljudi, ki v njihovih državah živijo. Država smo ljudje, ne le peščica voditeljev.

Širša slika pa je takšna: za Evropo ni izbire. Mora biti spoštovanja vreden igralec na svetovnem diplomatskem parketu – z jasno opredeljenimi vrednotami, ki jih zastopa. Drugače bomo namreč prepuščeni sami sebi. Ukvarjali se bomo z medsebojnimi razlikami ... med tem pa bodo velesile šle svojo pot. V plesu velesil razdeljena in s

tem nemočna Evropa ne bi imela nikakršnih možnosti uveljavljanja svojih interesov: to velja tako za velike kot male države. Edinole trdno zagovarjanje vrednot zagotavlja preživetje Evrope kot spoštovanja vrednega sogovornika. To so, naj spomnim, vrednote, na katerih je utemeljena povojna Evropa: človekove pravice in demokracija kot način življenja. Izzivi obema so preštevilni in treba jih bo reševati skupaj, z iskanjem soglasja, ter pametno.

Umetna inteligenca, recimo, je lahko izjemno orodje za pomoč pri reševanju sedanjih in prihodnjih izzivov. Toda če je v nepravih rokah, lahko povzroča dezinformacije in izkrivljanje resničnosti. Umetna inteligenca je plod človekove inteligence, ne sme pa je nadomestiti. Če se to zgodi – kaj nam ostane? Naj torej to ne bo problem, temveč del rešitve.

Multilateralizem mora dobiti novo priložnost. Na vseh področjih delovanja mednarodnih organizacij in tudi pri pozivanju k odgovornosti multinacionalnih podjetij, da naj prav tako prispevajo pošten delež svojega zaslužka za skupno dobro nas vseh. Dobiček nikakor ne more biti sprejemljiv kot edino vodilo uspeha in delovanja. Merilo uspeha danes in v prihodnje ne bodo le številke o gospodarski rasti, temveč uspešnost prizadevanj za spopadanje s težavami na svetovni ravni, kot so podnebne spremembe, prehranska varnost, staranje prebivalstva. Vrednota prihodnosti ne bo imeti več, ampak imeti manj, a boljše. Imeti manj zato, da bo več ostalo za tiste, ki prihajajo za nami. Za otroke in mlade, ki jim zapuščamo ta planet. Ti naj bodo upoštevani kot del rešitve vsak dan in ne le takrat, kadar so glasni in nas opozarjajo. O tem, kako lahko vsi skupaj prispevamo k boljšemu okolju, nam bo na mojo prošnjo v programu proslave spregovorila tudi ugledna okoljevarstvenica in prijateljica Slovenije.

*Drage državljanke in državljani,
prebivalke in prebivalci Republike Slovenije,
cenjeni visoki gostje.*

Poznate me. Sem predsednica, a predvsem – Nataša. Tega si ne bom pustila vzeti. Kot Nataša vem in čutim, da le država, ki ni obremenjena s preteklostjo, lahko vso svojo energijo usmeri v prihodnost. In nanjo moramo biti dobro pripravljene. Vsi v naši Sloveniji moramo biti pripravljene kot enotna ekipa, v kateri vsak pozna svoje naloge in kjer se od prav vsakega pričakuje odgovornost. Prav tako pa vsak lahko poda svoj pravični prispevek k naši skupni dostojanstveni prihodnosti v vsej naši raznolikosti.

Zato moramo naprej. Samo naprej. Z novim se je treba soočiti, ga razumeti in obvladovati v našo skupno korist. Naučiti se moramo poslušati se in se dogovarjati o ukrepih in politikah, ki bodo zajeli vse, o čemer sem govorila. In to vse je resnično mogoče povzeti v samo dveh besedah: človekovo dostojanstvo.

Hvala vam in iskrene čestitke vsem od dnevu državnosti.